

Girişimsel Alandaki Bilgiyi Etkileyen Unsurlar

Hikmet AYTEK¹

Özet

Bilgiye etki eden muhtelif unsurlar vardır. Bunlar hukuk, din, ahlak, kültür, ekonomi, psikoloji ve teknik donanımdır. Bilgiyi kullanacak olan kişi de dolaylı olarak bu unsurlardan etkilenir. Girişimci de karar alma ve uygulama süreçlerinde doğru tercihlerde bulunmak için doğru bilgi edinmek ve bu bilgiyi iyi yorumlamak zorundadır. Bilgi etki unsurları bu açıdan girişimci için önemlidir. Çalışma bu doğrultuda, girişimci açısından bilgi etki unsurlarını irdelemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Girişimci , bilgi, etkileşim

Factors Affecting Knowledge in Entrepreneurial Field

Abstract

There are various factors affecting knowledge, these are law, culture, economy, technical equipment, religion, ethic and psychology. All these factors also affects person who will use the knowledge. Entrepreneur must have correct knowledge and interpret this knowledge right and exact in order to reach success at the end of decision process. Therefore, factors affecting knowledge are very important for entrepreneurs. The article, in this direction, examines factors affecting knowledge in terms of entrepreneur.

Key words: Entrepreneur, knowledge, interaction

---

¹ Dr. Hikmet Aytek, Tel. 0542 222 52 52, hikmetaytek@gmail.com, "Girişimcilerin Özellikleri, Kazançlar Sorunlara Bakış ve Bir Örnek Olay", Doktora Tezi.

Giriş

Kendisi için topladığı bilgileri değerlendiren kişi, kuruluş, devlet ve küresel organizasyonlar gerekli gördükleri yapıların, bilgilerini kendi çıkarları yönünde etkilerler, destekler veya yanıltırlar. Bunu yaparken amaçları, bozulan dengelere karşın kendi dengelerini sağlamlaştırarak başarılarını artırmaktır. Bilgi, yetenek ile olumlu biçimde bağdaşık kılınmadığında gereken katkı sağlanamaz. Bilgi etki unsurları olarak; hukuk, din, ahlak, kültür, ekonomi, psikoloji ve teknik donanımı sayabiliriz. Bu unsurlar kendi motivasyonlarımız için tarafımızca değerlendiriliyor veya dışımızdaki güçler tarafından bize karşı kullanılıyor olabilirler. Anılan unsurlardan, bireysel, işletme içi ve işletmeler arası ilişkilerden uluslararası amaçlara kadar her boyutta yararlanılabilir. Günümüzde yaşanan küresel gelişmelerin, çıkarlara dayalı ve istihbarat öncelikli uluslar arası şirket politikalarını ve bu şirket politikalarının devletleri ve devletlerarası ilişkileri nasıl etkilediğini görmek için, devletler ve uluslar üstü bazı organizasyonların erişim ve yaptırım gücünü anlamak ve tedbirler almak gerekmektedir. Henüz gelişmişlik çizgisini yakalayamamış ama ellerinde bulundurdukları kuvvetler ile gelecekte dünyanın en büyük güçlerinden olabilecek birtakım ülkelerin gelişim yolları kesilebilir. Uluslararası ölçekte ki diplomasi ve savaş kavramları ile bunların arasında yer alan vazgeçirme, yıldırma, yıpratma gibi uygulamalar işletmeler ve bireyler arasındaki rekabetlerde de kullanılmaktadır. Bilgi Etki Unsurları yani; hukuk, ahlak, kültür, din, ekonomi, teknik donanım gibi yaşamsal konuları yabancı ve rakip kriterlere teslim edilemez. Edilirse bağımsızlık söz konusu olamaz. Eskiden devletler ulusal bünyedeki işletmeleri ve bireylerini, bilgi toplama yönünde kullanırlarken geldiğimiz evrede, devletler bilgi toplama becerilerini ülkelerini kalkınmasına katkı sağlayabilen düzeydeki işletmelerinin ve bireylerinin kullanımına vermişlerdir. Günümüzdeki küreselleşmenin belirleyicisi konumundaki uluslar üstü legal ve illegal organizasyonların gelişimi bu yoldan olmaktadır

Girişimciliğin Bilgi Etki Unsurlarıyla Etkileşimi

Dini Ahlaki ve Kültürel Etkileşim

Girişimci de herkes gibi içerisinde bulunduğu toplumun değerleri ve bu değerleri etkileyen olumlu ve olumsuz her türlü etkenden bağımsız değildir. Dini inançların ve kültürel birikimlerin toplumsal ahlak üzerindeki yönlendiriciliği, toplumun içindeki her birey için kendine özgü ama genel ile ilişkili olan davranış sınırlarını belirlemektedir. Dikkate alınan husus aynı olmakla birlikte aralardaki farklılık bu aynılığın farklı yorumlanmasından ibarettir. Anılan manevi değerlerin ekonomik sonuçlarından ve uygulama ürünlerinden toplumsal yapı için, bir yarar ve zarar etkisi olmadığı asla söylenemez. Bireysel her davranışın topluma, toplumsal her uygulamanın da bireylere yönelik belirleyici etkisi mutlaka olmaktadır. “Bilindiği gibi kültür, ait olduğu toplumun tüm ilişki ve etkileşim süreçlerine, kurumsal yapılarına sirayet ederek, üyelerinin tüm vaziyet alışlarını, çalışma ve üretim biçimlerini, yönetim ve örgütlenme tarzlarını güçlü bir şekilde etkiler (Tosun, 12,1990).” Her birey bu nedenle toplumsal zincirin güçlü bir parçası olması gerektiğini bilerek yaşamalıdır. Toplumsal bilgiyi ve bu bilgiye dayalı davranışların çerçevesini çizmek için; Hukukun çok önemli bir belirleyiciliği olmakla birlikte, Hukuk, Adalet denen amacın aracı konumundadır. Adalet; toplumun, vicdanı ile ölçümlenebilen bir kavramdır. Toplumsal vicdanın Adalet yönünden huzur bulması için; Adaleti sağlama aracı

olan hukukun, Toplumun vicdanına aykırı olmaması gerekir. Toplumsal vicdanın kaynağını o toplumun dini inançları, kültürü ve ahlaki değerleri oluşturmaktadır. Bu üç husus kendi içinde birbirleri ile çok ilişkilidir. Toplumun; Din, Ahlak ve kültür gibi binlerce yıllık kökene sahip değerlerini değiştirerek toplumsal yapıyı etkilemeye çalışmak, Bilinç kaybına ve kararsızlıklara neden olmaktadır. Oysa Toplumsal sorunlar ancak toplumsal bilinç ve kararlılıkla aşılabilmektedir. Bu nedenle eldeki ortak değerlerin özüne sadık kalınarak geliştirmeye çalışılması, sebep ve sonuçları açısından olması gereken davranıştır.

Manevi değerlerine sahip çıkarak edindikleri ortak amaçlar doğrultusunda gereksinme duydukları hedefleri gerçekleştirebilen toplumlar buna paralel olarak sosyal gelişim sağlarlar. Coğrafyanın getirdiği farklı iklimsel ve yerel koşullarla sınırlı olmamak üzere, medeniyet düzeyi ile ulusların ihtiyaçları arasında önemli bir bağ vardır. Afrika da kırsal kesimde bulunanlar ile İstanbul koşullarında yaşayanların veya New York pazarından ihtiyacını karşılayanların durumlarındaki Bilgi ve bilgi etki unsurlarındaki farklılıklara bağlı olarak değişkenlik arz eden ihtiyaçlar sıralaması bu konuda örnek olarak gösterilebilir. “Girişimcilikle toplumsal kültür arasında yakın bir ilişki olduğunu ileri süren Morrison, kültürün girişimciliğe dönük tutumları önemli ölçüde belirlediğini ileri sürer. Ona göre, kültür, girişimciliği başlatan, harekete geçiren etkilere, güdülere bünyesinde yer vermektedir. Örneğin, demokratik kültürlerde kişisel başarısızlık ve yapılan hataların çok büyütülmemesi ve bunlara yüksek tolerans gösterilmesi, kişileri yenilikleri denemeye, teşebbüse geçmeye teşvik eder. Bu toplumlarda, yeni şeyler yapma, değişiklik ve teşebbüse geçmenin olumlanması doğal olarak girişimci eğilimlerin pekişmesine yardım eder. Bu bakımdan özellikle Kuzey Amerika ve Avustralya gibi daha eşitlikçi ve demokratik toplumların girişimci kişiliğin ortaya çıkmasına uygun alanlar açmak suretiyle girişimciliği/girişimci kültürü besledikleri dikkati çeker“ (Morrison, 59,1990). “Girişimci değerlere bünyesinde yer açmayan, onları perdeleyen/körelten kültürler de aksine, anti girişimci eğilimlerin kökleşmesine neden olurlar. Bu noktada girişimci kişilik/kimlik ve davranış ile ailenin yapısı arasında bir ilişki kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Kimilerine göre, aile, girişimci güdülerin oluşmasında hayati bir role sahiptir. Çünkü aile, çocuğun karakteri ve davranışı üzerinde birinci elden belirleyici bir etkidir. Aile, kendi değer, tutku ve heyecanlarını doğal olarak çocuğa yansıtır. Çocuğun, aile içinde tanık olduğu yaşantı örnekleri, onun bilinçaltında derin izler bırakır. İktisadi ve sosyal beceriler kazanmasına yönelik ilk işaretleri bu ortamda edinir “ (Kağıtbaşı, 23, 2000). Girişimsel alan olarak değerlendirilen çevrede ki arz-talep dengelerini, Sunulanların niteliği, toplumun kalite algılaması, alıcıların ekonomik durumu, medya ile yönlendirilme ve reklâm olgusu v.b gibi unsurlar etkilemekle birlikte, Bu etki Din, Ahlak ve kültür üçlüsünün denetimine tabidir. Müslüman bir toplumun en büyük ilgi ile takip ettiği t.v de aşçılık programı ile sunulan domuz etli bir tarif, et fiyatı olarak halkın kullandığı et cinsinden on kere ucuz olsa da uygulanmayacaktır. “Kimi toplumsal inanç sistemleri ve geleneksel değerler de, başarı güdüsü ve girişken çabaları teşvik edebilmektedir. Protestan ahlâkının Batı’da girişimci bireyin oluşmasına olan katkısını bu bağlamda değerlendirebiliriz. Weber’e göre, Protestanlıktaki, maddiyata, üretime, sermayeye ve çalışmaya yapılan vurguların fazla olması, yine kişileri tembellik, faaliyetsizlik ve miskinlikten kurtarmaya yönelik telkinler, kişiyi iyi bir mümin olmak adına üretmeye/çalışmaya yönelten güdüler olmuştur. Bu güdüler, kuşkusuz, kişinin yapıp edeceği her tür fiil ve eyleme meşruiyet kazandırıcı bir işlev görmektedir. Yine, Weber, Protestanlığın bireycilik, başarı motivasyonu, girişimci mesleklerin meşruiyeti, rasyonalite, asketizm ve özgüveni vurgulayan bir kültürü teşvik ettiğini iddia etmişti.

Weber için bu etik, modern kapitalizmin ruhunun temel unsuruydu “ (Weber, 45, 2002). “Weber’in yanı sıra, McClelland da, dini değerlerin girişimci davranışa yol açtığını ifade etmektedir. Ona göre de, Protestan iş ahlakı, çocuğa bağımsız yetiştirme pratikleri ve güçlü başarı motifi kazandırmakta ve zevki engelleyici bir tesir meydana getirmektedir. Bu sayede, yüksek başarı kültürü oluşmakta ve başarıya odaklı girişimciler ortaya çıkmaktadır. Weber gibi McClelland da, girişimciliğin ve iktisadi zenginliğin Protestan ahlakından kaynaklandığını ileri sürerek, az gelişmiş ülkelerin hiç birinin Protestan olmadığını ifade etmek suretiyle görüşlerini destekleme yoluna gitmektedir. Kültürün etkin öğelerinden olan dinsel ve kişisel inançların oluşturduğu standartların durgun bir yapıya sahip olduğu, dinsel kuralları daha değişken olan veya biçim değişmesine olanak hazırlayan kültürlerde, ekonomik açıdan dikey ilerlemenin kolaylığı kabul edilir. Uzun zamandan beri Weber’in taraftarları Protestan Ahlakı ve kapitalizmin yükselmesi üzerine makaleler yayınlamaktadırlar. Bu tür çalışmalarda, ekonomik ilerlemede Protestanların, Katoliklerden daha başarılı olduğu kabul ediliyordu. Daha sonra yapılan tartışmaların Protestan üstünlüğünün Protestanizm sebebi ile olmadığı veya bunun söz konusu olamayacağı idi.” (Erdoğan, 229,1997). Doğu kültüründen geçmişe ait bir örnek vermek gerekirse, “İbn Haldun tarih felsefesi ve sosyoloji ile ilgili çığır açacak anlamda ilk araştırmaları ortaya koymuş bir düşünür olarak kabul edilir. Bu nedenle üzerinde çokça durulan bir şahsiyettir. Diğer eserleri fazla bilinmemekle birlikte ona şöhreti kazandıran Mukaddime’si olmuştur. El İber adlı yedi ciltlik tarih kitabının girişi ve birinci kısmı mahiyetinde olan Mukaddime’de insanlığın ilk yaşam şekilleri ve bunun iktisadî değerler ile açıklamasını yapar. Beşer hayatını ve sosyal yaşamı etkilemesi bakımından iktisadî değerler üzerinde özellikle durur. Ona göre iktisadî değerler ile ahlakî değerler veya iktisadî durumlar ile insan karakterinin şekillenmesi arasında karşılıklı bir etkileşim söz konusudur.” (Özkılıç,2005). İbni Haldun iktisadî faaliyeti, “insanı diğer canlılardan ayıran bir özellik” olarak görür. “ Toplu halde yaşamaya –güvenlik ve diğer ihtiyaçlar nedeni ile- mecbur olan insan başkaları ile mal ve hizmet değişiminde bulunma ihtiyacı da hissedecektir.” (Özkılıç,2005). “ Bu nedenle İbni Haldun eserlerinde iktisat ve kazanç yollarını öncelikle ele alır ve diğer fikirlerini de buna bağlı olarak açıklamaya çalışır. Ona göre iktisadî faaliyette bulunmak "rızkınızı arayınız" ayeti ile Allah emridir (Özkılıç,2005). “Yine ona göre çiftçilik ve zanaatlarla ilgili temel bilgiler de insanlara Allah tarafından peygamberler vasıtasıyla öğretilmiştir. Bundan dolayı iktisadî faaliyetin kutsal yönü de vardır Bu saptamalar, girişimciliğin kişisel ve salt iktisadi etkiler dışında başka uyarılarının da olduğu gerçeğine işaret etmesi açısından önem taşımaktadır.” (Özkılıç,2005). “ Kültürle girişimcilik arasında ilişki kurulurken, kültürün niteliği, hangi kültürün destekleyici hangisinin ket vurucu etkilere sahip olduğu sorunu da önem taşımaktadır. McClelland, girişimciliğe destek veren kültürlerin üç temel davranışı öne çıkarttıkları ve bunların 1. yüksek sorumluluk üstlenme 2. hesaplı risk alma ve 3. performansa dönük geribildirim talep etme olduğu üzerinde durmaktadır “ (Johnson, 20,1990). “ Bu temel davranış ölçüleri, kuşkusuz, toplumsal yapının yanı sıra, bu yapıyı çevreleyen politik, iktisadi ve teknolojik sistemle de ilişkilidir. Toplumsal amaçlar, değerler ve kalıplaşmış davranış biçimlerinin oluşmasında bu farklı yapısal öğeler hayati rol oynar. Toplumsal ve politik kurumların yeniliğe, değişikliğe, belirsizlik ve risk algısına ne ölçüde tolerans gösterdikleri girişimciliğin açığa çıkma ihtimalini de ortaya koyar. Yapılan araştırmalar girişimsel uyum’un belirsizliğe olan tolerans bakımından önemli farklılıklar gösterdiğini ortaya koymaktadır. Araştırmalara göre, belirsizliğe toleransın yüksek olduğu toplumsal bağlamlarda sosyalize olan bireyler belirsizliği çok daha iyi tolere etmektedirler. Bu nedenle daha yenilikçi olmakta, daha

fazla risk almakta, daha fazla proaktif davranışlar göstermekte ve sonuçta yüksek bir girişimsel uyum sergilemektedirler.” (Aytaç ve İlhan, 137, 2005). “Busenitz ve Lau, bazı kültürlerin neden diğerlerine göre daha fazla girişimci tiplere açıklık gösterdiği sorusuna cevap ararken, bu farklılığı o toplumların kültürel biricikliğinde aramak gerektiğinin altını çizerler. Onlara göre, bu kültürlerde bazı değerler (bireycilik, belirsizlikten kaçınma, güç mesafesi ve zaman yönelimi), uygun sosyal bağlam (sosyal hareketlilik, çevreyle ilgili niş ve Pazar koşulları) ve kimi bireysel değişkenler (risk alma, başarıma isteği ve kontrol odağı), hep birlikte yeni bir anlayış oluşturmakta, yeni teşebbüslere ve işletme Kurma çabalarına destek vermektedir “(Aytaç ve İlhan, 137, 2005). “Görüldüğü gibi, sos yo-kültürel koşullar/etkenler, girişimci güdüler, girişimci birey ve kültür kalıpları üretebilmektedirler. Zira bu koşullar/etkenler, kişiye; uzağı görebilme, karar verebilme, atılganlık, kavrayış, riskleri ve sorumlulukları göze alabilme, biriktirme, hard çalışma vb. özellikler kazandırabildiğinden, sonuçta, etkin bir çalışma kültürü, dinamik girişimciler ve faal bir iktisadi sistem ortaya çıkmaktadır. Dinamik girişimciler, kaynak üreterek, yeni fırsat ve imkân yaratarak, toplumun geneline canlılık ve hareketlilik getirirler. Kültürün ket vurucu/engelleyci nitelikte olması ise, doğal olarak bireyi, atalete, tembelliğe yönlendirir, böylelikle, toplumsal ve iktisadi yaşam dinamizmini yitirir. Bu konuda yapılan araştırmalar da, açık/esnek, özgürlükçü ve serbest piyasa koşullarının, girişimcilik potansiyelini arttırdığını ortaya koymaktadır.” (Aytaç ve İlhan, 137, 2005). Küreselleşme, aile yapılarını ve yerel kültürleri aşındırırken küresel nitelikli yaygın bir ortak kültüre doğru yönlendirmektedir ama bahsedilen yaygınlaşmanın odağını geliştirmiş olan bazı toplumların kültürel değerleri oluşturmaktadır. Bu durumu ile kültür ihraç edilen ve kazanca doğrudan veya dolaylı katkı veren bir unsur haline gelmiştir. “ Bu çerçevede, girişimciliğin, kültürler arası farklılık teması etrafında dikkat çekici ölçüde farklılaştığı, kültürel farklılıkların girişimci davranışları değişik şekillerde etkilediği söylenebilir. Farklı kültürel özellikler, kendi bağlamlarında farklı davranış ölçüleri; özerklik, yenilikçilik, teşebbüs arzusu, değişiklik isteği vb. eğilimler üretebilmektedirler. Bu durum, Doğu ve Batı dünyaları, bireyci ve kolektivist kültürler, gelişmiş ve azgelişmişlik kavramları açısından oldukça belirgindir. Ancak, her kültürün kendi bağlamında dinamik/atak davranışlar üretme kapasiteleri olduğu, ancak bunun kimi zaman toplumsal kimi zaman da yönetsel kültür unsurlarındaki zayıflamanın bir sonucu olarak, girişimsel körelmelere sebebiyet verdiğini de gözden uzak tutmamak gerekir. Zira girişimciliğin ana unsurlarını tol ere eden kültürel ön kabuller ve değer sistemlerine bünyelerinde yer açan kültürlerde, sağlam girişimci ruh, zihniyet ve davranış formları gelişmekte, yönetsel kültürün aşırı otoriter ve denetleyici olduğu grup/toplumlarda ise, daha çok pasifist bir kültür ve buna uygun davranış kalıpları yaygınlaşmaktadır. Dolayısıyla kültürler arası farklılıklar, hem girişimciliğin ortaya çıkıp çıkmamasını hem de hangi tür girişimciliğin ve hangi kıstaslara ilişkin girişimci davranışların ortaya çıkacağını belirlemektedir.” (Aytaç ve İlhan, 137, 2005). Din ve kültürel birikimin etkisi altında olan ahlak toplumsal ilişkilerin her alanında bireylerin konumunu belirleyen bir olgudur. İş ahlâkı özünde ekonomik sistemlerin de etkilemesine açık sosyal bir şablondur. Girişimsel alan dâhil olmak üzere tüm işe yönelik alanlarda, hangi nitelikte olursa olsun girişimcilerin kararlarından ve davranışlarından etkilenebilecek kişi ve süreçler varsa, orada ahlâki yaklaşım farklılıkları ve farklı tutumlar da olacaktır. Küreselleşme olgusuna bağlı olarak, Teknolojik ilerlemeler kültürel ürün olan el sanatlarının bazılarını ait oldukları ülkenin piyasasından silmekte ama uluslara ait, milli motifleri içeren değişik ürünler yine küreselleşmenin yarattığı bir sonuç olarak, artan ülkeler arası insan dolaşımı ile eskisinden daha

fazla alıcı bulabilmektedir. Bir Fransız'ın evinde Çin halısı, İngiliz de Türkmen halısı ve diğer el işleri, nargile, bakır sini, Çeyiz eşyaları Bir Türkün evinde Hollanda yel değirmeni biblosu v.b.gibi kültürel yansımalar bulunabilmektedir. Ulusal Kültürün yansımalarından olan mutfak ürünleri, gıda çeşitleri, Milli içerikli görsel sanatlar folklor ve milli müzik Turizm'e katkı veren unsurlar olarak ulusal gelire katkı vermektedir. Türkiye den birkaç örnek olarak, Şiş Kebap, Lokum, Baklava, Hacivat- karagöz, verilebilir. Türkiye dinsel ve kültürel değerlerin maddi ve manevi getiri sağladığı, Hıristiyan ve İslam konulu birçok ziyaret merkezine sahiptir. Eyüp Sultan, Mevlana, Urfa şehrindeki Hz. İbrahim Makamı, Yedi uyurlar, Meryem Ana gibi örnekler verebiliriz. Bu alanlarda çok çeşitli hediyelik eşya ve ürün pazarlanmaktadır. Yağlı güreş, deve güreşi gibi organizasyonlarda yabancılar tarafından büyük ilgi görmektedir. Bazı Ülkelerin yalnızca kendisine ait bulunan bazı taş ve madenlerin yine o ülkenin kültürel motifleri ile işlenerek satışa arz edilmesi ile de girişimsel alanda kazanç sağlanmaktadır. Bazı ülkelerin porselen ve seramikleri, minyatür ve maketler, Türkiye için lüle taşı, akik ve Erzurum taşı ürünleri, ayrıca gümüş, bakır ile meydana getirilmiş birçok ürün örnek olarak verilebilir. Bu konuda özen gösterilmesi gereken en önemli husus Ülkenin kültürel motiflerini çarpıtmadan, gerçeğe uygun şekilde yansıtmaktır buna uygun olmayan tutumlar ilerisi için güvensizlik yaratır ve kaybettirir. Müzeler ve uygarlık ürünleri olarak saraylar, tarihi eserler de ayrıca ekonomik getiri sağlayan kültürel etkileşim alanlarıdır. Girişimci verdiği uğraşın bilincinde olmalı ve çalışmalarını yüz metre koşucusu gibi değil ama maratoncu gibi uzun soluk gerektirecek şekilde düzenlemelidir. Ahlak yoksunu davranışlar kısa sürede kazandırır gibi görünse de bir müddet sonra alternatif kısıtlayıcı olumsuz bir şöhrete neden olur ve kaybettirirler.

Hukuksal Etkileşim

Girişimcinin içerisinde bulunduğu ortamın hukuksal koşullarına uygun adımlar atması gerekir. Bu konuda ülke içi ve uluslar arası düzenlemeler girişimsel davranışların çerçevesini oluştururlar. Dünya ve ülkedeki gelişmelere uygun olarak zaman içinde bu çerçeveler de ihtiyaçlara uygun olarak geliştirilir. Hiçbir ülke dünyadaki gelişmeleri göz ardı ederek yoluna devam edemez. Kendi koşullarını dikkate alarak yeniliklerden yararlanmak gerekir. Salt kopya, yani başka bir ortamdakinden aynen alıntı yapmak, fayda sağlamayabilir Dünyanın neresinde olursa olsun gelişmelere katkı sağlayan unsur ve yöntemler yol gösterici özellik taşımakla birlikte, imkân ve zemin farklı olduğu için yürünecek yol ve görülecek manzara aynı olamaz. Türkiye işveren sendikaları konfederasyonu, “ AB’de girişimciliğin geliştirilmesi; Türkiye’ye yol gösteren ilke, politika ve uygulamalar.” başlıklı yeni yayınında, AB ülkelerinde girişimciliğin geliştirilmesi amacıyla izlenen politikaları ve uygulamaya konulan tedbirleri inceledi. “ TİSK araştırmasına göre, AB’de girişimcilik potansiyelinin geliştirilmesi için özellikle şu hususlar üzerinde duruluyor:

- a. Vergi ve sosyal güvenlik yüklerinin hafifletilmesi,
- b. Kayıt dışı sektörle mücadele edilmesi,
- c. Finansman imkânlarının geliştirilmesi,
- d. Daha elverişli hukuki düzenlemeler ve bürokrasinin azaltılması;
- e. Çalışma mevzuatının esnekleştirilmesi,
- f. Teşvik mekanizmalarının çeşitlendirilmesi,
- g. Girişimcilik eğit imine önem verilmesi,

h. Girişimcilere danışmanlık hizmeti sunulması ve bürokratik işlemlerin azaltılması amacıyla tek adım merkezlerin kurulması.

TİSK yayınında, bu çerçevede AB üyesi ülkelerce uygulanan politika örneklerine yer veriliyor. Bunlardan bazıları şöyledir; **Portekiz'de;** yeni kurulan işletmelerin kayıt işlemlerini kolaylaştırmak üzere 1997 yılında "İş Formaliteleri Merkezleri" kurulmuştur. İdari prosedürler de basitleştirilerek, işletme kurma süreleri 1990'lı yıllara göre %80 kısaltılmıştır. **Fransa'da;** Yeni işyerlerinin kurulmasını teşvik etmek amacıyla ücretli istihdamdan girişimciliğe geçişi kolaylaştırmaya ve bu kapsamdaki mali ve sosyal yükleri azaltmaya yönelik tedbirler alınmaktadır. **Danimarka'da;** girişimciliğin geliştirilmesi amacıyla uygulamaya konan eylem planında girişimcilik kültürünün geliştirilmesi, finansman ve vergi kolaylıkları sağlanması ve araştırma-geliştirme faaliyetlerinin desteklenmesi üzerinde yoğunlaşmıştır. Ayrıca, çeşitli işgücü piyasası düzenlemeleri ve anlaşmalarıyla esnek istihdam modelleri geliştirilmiştir. **Avusturya'da;** İşgücü Piyasası Kurumu tarafından uygulanan İşyeri Kurma Destek Programı ile kendi işini kurmak isteyen işsizlere eğitim ve rehberlik hizmetleri sunulmakta, mali destek verilmektedir. **İngiltere'de;** idari yüklerin azaltılması amacıyla Düzenleyici Reform Yasası uygulamaya konulmuştur. Özel yatırımcılarla finansman imkânı arayan girişimcileri bir araya getiren hükümet destekli Ulusal İş Ağı kurulmuştur. Ayrıca, hükümet tarafından küçük işletmelere nitelikli eleman istihdam etmelerini kolaylaştırıcı teşvikler sağlanmaktadır. **Finlandiya'da;** girişimcilik eğitimi tüm eğitim düzeylerinde müfredata dâhil edilmiştir. Ayrıca, okullarla işletmeler arasındaki bağların güçlendirilmesine yönelik programlar uygulanmaktadır. **İtalya'da;** idari prosedürlerin bir çatı altında toplanmasını sağlayan "İşletmeler İçin Tek Duraklı Büro" hizmeti başlatılmıştır. **Almanya'da;** "Exist Programme", Federal Eğitim ve Araştırma Bakanlığı tarafından üniversiteler, teknik okullar, iş dünyası ve diğer ilgililer arasında bölgesel işbirliğini geliştirmek üzere kurulmuştur. **Hollanda'da;** girişimciliğe eşgüdümlü bir yaklaşım uygulamaya konulmuştur. Bu yaklaşım çeşitli bakanlıklar, kamu kuruluşları ve işletme sahipleri arasında etkileşimin sağlanmasına dayanmaktadır. Girişimcileri etkileyebilecek yeni idari düzenleme teklifleri, ACTAL adlı bağımsız organizasyon tarafından değerlendirilmektedir. TİSK resmi internet sitesinde, AB ülkelerindeki uygulamalardan hareketle, Türkiye bakımından şu sonuca ulaşıyor: "Büyümenin ve istihdam yaratılmasının anahtarı olan girişimcilik, topluma zenginlik olarak yansımaktadır. Türkiye'nin diğer ülkelerle arasındaki kalkınma farkını kapatabilmesi ve AB ile uyum sürecini başarılı bir şekilde tamamlayabilmesi için rekabet gücünün ve girişimciliğin geliştirilmesi amaçlı strateji ve politikaları, hükümet-işçi-işveren kesimlerinin ortak çalışmasıyla en kısa sürede oluşturması ve uygulamaya geçirmesi gerekmektedir." AB sürecinin Türkiye ve hatta üye olan ülkeler açısından nereye varacağını bilmek şu an için mümkün değildir. AB'nin tutumlarına bakıldığında ülkemize karşı görünenlerden öte ve iyi niyetle bağdaşmayacak projeleri olduğunu anlamak da zor değildir. Ama Türkiye'nin yararına olan ve yapması gereken AB ile sınırlı olmamak kaydıyla tüm dünyadan faydalanacağı bilgileri edinmek, uygulamaya koyabileceklerine ilişkin hukuki zeminleri yapılandırmaktır. Ülkelerin; iş, ticaret, vergi ve ekonomik alanları ilgilendiren hukuksal yapı ve düzenlemeleri ile girişimciliğin gelişimi arasında net bir bağlantı vardır. Engellemeleri azaltan teşvik ve desteklemeyi artıran önlemlere paralel olarak girişimsel alanların cazibesi ve girişimcilerin morali artmaktadır.

Ekonomik Etkileşim

Girişimcinin sistem olarak kendisine özgü bilgi ve yetenekleri ile karşılaştığı veya meydana getirdiği fırsat yaratma başarılarının arasında büyük ilişki vardır. Anılan ilişki ne denli başarıya dönük olsa da yeterli şekilde ekonomik kaynak temin edemediği sürece sonuç alması mümkün değildir. Ekonomi sözcüğü; eski Yunanlılar tarafından, “ Bir evin mal varlığını yönetme sanatı “ olarak anılmaktaydı. İnsan çıkarlarına ve toplumsal hayatın düzenlemelerine önemli katkısı nedeniyle artık tüm dünyayı ilgilendiren bir konumdur. Ekonomi içerikli sosyal kurumsallaşmaya bağlı olarak meydana gelen Kapitalist ve sosyalist kutuplaşma, geride bıraktığımız yüzyılın Doğu ve Batı bloklaşmasını ve bunların arasındaki soğuk savaş olgusunu yaratmıştır. Günümüzdeki tek kutuplu küreselleşmenin ya da diğer adıyla globalleşmeni hareket eksenini kapitalist ekonomi oluşturmaktadır. Bu gün yaşanan olumsuz koşulların alt yapısını kapitalizm mi oluşturmuştur ? Yoksa kapitalizm yaşanan koşulların bir ürünüdür? Sorusunun cevabı sosyolog, Felsefeci, ekonomist ve siyaset Bilimciler başta olmak üzere birçok yönden eleştirel anlamda aranmaktadır. İnsanlığın tarihsel sürecinde, gelişen koşullarına bağımlı biçimde ekonomik kural ve uygulamalar da değişkenlik göstermektedir. Mevcut durumdaki anlayış ve davranışların da, yarınlara için farklı olacağını kabul etmemiz gerekir. Komünizm gelişen koşullara göre kendisini geliştiremediği için, Bu anlayışla yönetilen ülke’lerin, hatta blok’un sistemleri kökten değişime uğradı. Kapitalizm de Sık meydana gelen mevcut zaafalarını halledemediği takdirde yerini başka bir sisteme veya sistemler arası dengeye terk edecektir. Varılacak evrenin daha liberal olabileceğinden çok sınırlayıcı ve zorlayıcı bir karakter taşıyacağına ilişkin işaretler artmaktadır. Kendi içinde uzlaşmacı davranan Küreselleşme önderlerinin; dış ilişkileri yönlerinden farklı ve bir “öteki “ ‘yi var edici hatta medeniyetleri çatıştırıcı biçimde güç dayatmaya yönelik yöntemlerini her alana taşıyacakları düşünülmektedir. Emperyalistler, amaçladıkları ülke ve bölgelerdeki özelleştirme işlemlerini bir şekilde kontrolleri altına aldıkları için yerel girişimciler için, girişimsel alanlar daralmakta ve girişimsel koşullar zorlaşmaktadır. Ülkelerin gelişim düzeyi ile kayıt altındaki ekonomisi arasında doğrudan bir bağ vardır. **Kayıt İçi Ekonomi**, yasal kayıtlara giren, yasal belgelerle belgelendirilerek düzenlenen, yetkili kamu organlarınca normal kurallar çerçevesinde kontrol edilen, denetlenen ve milli gelir planlamaları ile hesaplamalarında gözetilen ekonomik işlem ve uygulamaların tümüdür. **Kayıt Dışı Ekonomi**, kamu yönetiminin kontrol ve denetiminin dışında kalan, izlemesinden kaçırılan her türlü ekonomik işlem ve uygulamalardır. “Genel olarak bir tanım yapmak gerekirse, kayıt dışı ekonomi, gayri safi milli gelir hesaplarını elde etmede kullanılan bilinen istatistik yöntemlerine göre tahmin edilemeyen ama gelir yaratıcı ekonomik faaliyetlerin tümüdür. Ekonomik faaliyetlerin fiilen gerçekleşmiş olmasına rağmen bu faaliyetlerle ilgili kayıtların tutulmaması olarak nitelendirilen kayıt dışı ekonomi, Ülke aleyhine ve ülkenin kazançtan yararlanmasını engelleyen bir olgudur. Yalnız bu yönü ile ilgili değil yarattığı olumsuz sonuçlar ve geleceğe yönelik hesaplamalardaki yanıltıcı konumuyla da kayıt dışılığın mümkün olabilen en az ölçüye indirgenmesi gerekmektedir. Kayıt dışı ekonomik faaliyetler ile rekabet koşulları adil olmaktan çıkmakta ve kayıt içi davranan işletmeler piyasadan çekildikçe kendilerinden vergi tahsilâtı yapan ülkenin bu yöndeki kazancı azalmaktadır. Ayrıca bu tür faaliyetlerde görev alanların koşulları da yasal güvence ve adaletten yoksun olmaktadır. Girişimci, yaygınlaşan toplumsal refahtan alacağı payın artması için açık işletme modelini desteklemelidir. Bu modeldeki girişimcilik çalışmaları, topluma zenginlik olarak yansıyacaktır.

Psikolojik Etkileşim

Bakmak görmek anlamına gelmediği gibi duymak da anlamak anlamına gelmemektedir. Gördüğünüz ve duyduğunuz şeyler, her insanın bilgi, yetenek, kültür ve karakter yapısına göre değişkenlik gösteren farklı yorum ve anlamlar taşımaktadır. Sosyal Çevre, insanların psikolojisini etkilerken insanlarda çevreyi az ya da çok ama mutlaka etkilemektedirler. Etkileşim kaçınılmazdır. Girişimci doğuştan gelen yetenekleri ile kendini sınırlandıramaz, Görüş ve anlayışı ileri düzeydedir. Yaşam sürecinde edindiği bilgi ve tecrübe birikiminden de yararlanır. Böyle yapmadığı zaman başarısının yeterli düzeye çekemez. Böyle olunca da Sosyal statüsü, ekonomik imkânları ve bunlarla ilgili olarak psikolojisi olumsuzluk arz edebilir. Girişimci yapabilirim, başarabilirim düşünce ve ruhuna sahip olmalıdır. Psikolojik olarak başarıya istekli ve hazır olunmadıkça girişimsel alandaki davranışları verimli olamaz. Geçmişteki olumsuzluklardan ders çıkartarak deneyim olarak yararlanmak iyidir ama geçmişe takılı kalmanın geleceği engelleyen bir tutum olduğu unutulmamalıdır. Nitekim ulusumuza ait toplumsal bilgi etki unsurlarımızdan olan dinimize göre de aynı hatanın iki kere işlenmesi men edilmiştir. Aynı hataları tekrar ederek bu defa doğru sonuca varabilirim diye düşünmek çok yanlış bir yaklaşımdır. En büyük aldanış; kendi özünü aldatmaktır. Girişimci kendini aldatma psikolojisinden uzak durmalı araştırmaların ürünü olan adımlar atmalıdır. Girişimsel karakterin öğelerine uygun uygulamalar yapılarak. Girişimci karakterin kapasitesine paralel anlamda başarı sağlanabilir. Bu nedenle karakterin yaptığı uygulama ve elde edilen ürün bağlamında ki kalite düzeyinin mutlak şekilde birbirleri ile sebep sonuç ilişkisi bulunmaktadır. Girişimci bu ilişkinin bilincinde ve başaracağına inanan, özgüvenli bir psikoloji ile gayret sarf etmeli ve süreci yönlendirmelidir. Sağlıklı düşünebilme ortamını var edebilen girişimciler, hayallerini, düşlerini soyuttan alarak, somuta dönüştürebilirler. Yani; gerçekleştirebilirler. Girişimci lider yapısının gereği olarak Ödül ve ceza ikilemini bu uğurda bir teşvik unsuru olarak kullanarak, ekibini psikolojik olarak başarıya yöneltir.

Teknik Donanım etkileşimi

Bilgiyi etkileyen unsurlardan birisi de teknik donanımdır. Anılan donanım iki yönlüdür. Birincisi, teknik malzeme, araç ve gereçler; diğeri ise teknik bilgi ve teknik yeteneklerdir. Donanım'ın iki yönü birbirine son derece bağımlıdır. Teknik donanım üstünlüğü diğere alanlardaki bireysel/kurumsal/Ülkesel üstünlüklerin de sebebi olabilmektedir. “Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçerken birinci safha 1970'lerin sonları ile 1980'li yıllarda yaşanmış ve hizmet endüstrilerinin büyüdüğü bu safhada ortaya çıkan yeni endüstriler Bilgi Endüstrileri olarak adlandırılmışlardır. Bilgi endüstrilerinin temel karakteristiği yüksek düzeyde AR-GE içeren "High-TECH endüstriler" olmaları ve kitle pazarlarında satılmalarıdır.

Sanayi toplumunun bir devamı olarak kabul edilen "Bilgi toplumu * paradigması (değerler dizisi)1970'lerin sonlarından itibaren "ileri teknolojilerle donatılmış ileri toplumları tanımlamak için" ortaya atılmıştır. Bilişim teknolojilerinin etkin kullanımı ile toplumda ve ekonomide yaşanan değişimin getirdiği "teknoloji iyimserliği" "yeni üretim süreç ve modellerinin geliştirilmesi" ve "bilgi ve teknolojinin emek ve sermayenin yerini alması" bilgi toplumunun temel karakteristiklerinden başlıcalarıdır. “ (Balcı, 11, 2006). Güçlü bir enformasyon tekniğine dayalı uygulama teknolojileri ve zamansal boyutta sağlanan teknik destekler ile yeteneklerini geliştiren organizasyonlar statü ve rollerini ve de rekabet koşullarını hızla geliştirebilmektedirler. “Bilginin küreselleşmesi ve küresel olarak inşa edilen bütünleşmiş ,bilgi ve iletişim ağlarının

etkisi ile dünya ekonomisi de bütünleşmiş bir küresel karakter kazanmış ve küresel toplumun oluşmasını sağlamıştır. Küreselleşme kalkınma için yeni bir uluslararası gündem ortaya çıkarmıştır. Küreselleşme ve Bilişim teknolojilerindeki devrim yeni bir 'insan merkezli kalkınma modelini' gerekli kılmaktadır. Dünya bilgi tabanlı bir ekonomiye gitmektedir. Küreselleşen ekonominin temel sorunu ise hızla değişen ortamda "rekabet edebilme ve uyumdur". Rekabette üstünlük ürün ve hizmet kalitesi ile belirlenmektedir. Rekabet edebilmenin "Kritik başarı faktörü" ise "verimli ve esnek bir işgücünün" yetiştirilebilmesidir. Bu sebeple, üretim ve hizmet endüstrilerinde teknolojik gelişmelerle uyumlu, talebe uygun mesleki ve teknik becerilerle donatılmış nitelikli insan gücüne olan ihtiyaç sürekli artacaktır. Tarım toplumundan sanayi toplumuna, sanayi toplumundan da bilgi toplumuna geçmek süreçlerine paralel olarak işgücünde aranan özellikler de sürekli değişim göstermekte ve çok aranan bazı özellikler önemini yitirirken istihdam kesiminin işgücünde olmasını istediği niteliklere yenileri eklenmektedir. Bu bağlamda, yeni iş ve meslek alanları doğarken pek çok iş veya meslek de önemini yitirmektedir. Mevcut gelişmeler göstermektedir ki iş ve istihdam güvenliği azalmaya devam edecek, değişik işlerde çalışan insan sayısı daha da artacaktır. İnsanlar iş pazarında durumlarını daha iyi hale getirmek için ilave ve farklı nitelikler isteyecekler, yeni bilgiler, beceriler ve yeterliliklerle konumlarını korumaya gayret edeceklerdir. Geleceğin büyük endüstrileri hizmet sektörü ve ileri teknoloji üzerine kurulacaktır. Bu sebeple, daha iyi eğitilmiş ve beceri kazandırılmış iş gücüne talep artacaktır. Eğitim sürecinde "esneklik" önemli rol oynayacaktır. Mesleki eğitim ile profesyonel eğitim arasındaki sınırlar daha karmaşık hale dönüşecektir." (Balcı, 15, 2006).

Sonuç

Girişimciler sıralanan bu hususları dikkate almak zorundadırlar. Ama bu hususlar da tek başına yeterli olamaz Girişimcilerin birimsel ve kurumsal başarılarının topluma olumlu yansımalarını göz ardı etmeyen ulusal destek programları hazırlayarak uygulamaya koyan ülkeler. Uygulamalarındaki başarıya paralel bir ulusal refah düzeyi sağlayabileceklerdir. Gelişmekte olan ülkelerdeki girişimcilerin Girişimsel alanlarda fırsat yaratabilmesinin ön koşulu alansal risklerin azaltılabilmesi ile doğru orantılıdır. Bu nedenle teşvik ve destek görmelidirler. Sağlanabildiğinde bu katkının yaratacağı moral etken, Kar/zarar ekseninde ki dengeyi kazanca eğimli konuma çekebilmektedir.

Kaynaklar

A. Morrison, 2000, Entrepreneurship: What Triggers it?

B.R Johnson, 1990, Toward A Multidimensional Model of Entrepreneurship: The Case of Achievement Motivation and the Entrepreneur”, Entrepreneurship Theory and Practice

Ç. Kâğıtçıbaşı, 2000, Kültürel Psikoloji. Kültür Bağlamında İnsan ve Aile, Evrim Yayınları, İstanbul.

İ.Erdoğan, 1997, İşletmelerde Davranış, İ.Ü.İşletme Fak. Yayını, İstanbul.

İ.Özkılıç, İbni Haldun'da İktisadi Kalkınmanın Dinamikleri ve girişimcilik, www.akademikbakis.org/pdfs/10 İbni Haldun doc., 28.12.2005.

K.Balcı, 2006, Rekabetçi Bir Ekonomi Oluşturmada Ülkemizde Mesleki ve Teknik Eğitimin Önemi, Temel Sorunlar ve Öneriler, İşveren Dergisi.

K.Tosun, 1990, Yönetim ve İşletme Politikası, İ.Ü. İşletme Fak. Yayını, İstanbul.

M. Weber, 1999, Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu, Çeviren Z.Gürata, Ankara.

Ö.Aytaç-S.İlhan, 2005, Girişimcilik ve Girişim Kültürü; Sosyolojik Bir Perspektif, İstanbul.